

***EBI* pamatnostādnes
par
kapitāla prasību papildu saistību nepildīšanas un
migrācijas risku (*IRC*)
*EBA/GL/2012/3***

Londona, 16.05.2012.

Pamatnostādņu statuss

1. Šajā dokumentā ir izklāstītas pamatnostādnes, kas izdotas atbilstīgi 16. pantam Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulā (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/78/EK (turpmāk „EBI regula”). Saskaņā ar EBI regulas 16. panta 3. punktu kompetentās iestādes un finanšu tirgus dalībnieki dara visu iespējamo, lai ievērotu šīs pamatnostādnes.

2. Pamatnostādnēs ir izklāstīts EBI viedoklis par pareizu uzraudzības praksi Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmā, vai par to, kā Savienības tiesību akti jāpiemēro kādā konkrētā jomā. Tāpēc EBI cer, ka visas kompetentās iestādes un finanšu tirgus dalībnieki, kam tās adresētas, ievēros šīs pamatnostādnes. Kompetentajām iestādēm, uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, tās jāievēro, attiecīgā gadījumā iekļaujot tās uzraudzības praksē (piemēram, grozot savu tiesisko regulējumu vai uzraudzības noteikumus un/vai norādījumus, vai uzraudzības procesus), tostarp gadījumos, ja konkrētas pamatnostādnes ir paredzētas galvenokārt iestādēm.

Paziņošanas prasības

3. Saskaņā ar EBI regulas 16. panta 3. punktu kompetentajām iestādēm līdz 2012. gada 16. jūlijam ir jāpaziņo EBI, vai tās ievēro vai paredz ievērot šīs pamatnostādnes, vai arī citas atbildes gadījumā jānorāda neievērošanas iemesli. Ja līdz minētajam termiņam paziņojums netiks saņemts, EBI uzskatīs, ka kompetentās iestādes vadlīnijas neievēros. Paziņojumi jānosūta uz e-pasta adresi compliance@eba.europa.eu, iesniedzot V sadaļā norādīto veidlapu, ar atsauci „EBA/GL/2012/3”. Paziņojumi jāiesniedz personām, kam ir attiecīgas pilnvaras paziņot par pamatnostādņu ievērošanu kompetento iestāžu vārdā.

4. Saskaņā ar EBI regulas 16. pantu iepriekšējā punktā minēto kompetento iestāžu paziņojumu publicē EBI tīmekļa vietnē.

Saturs

EBI pamatnostādnes par papildu kapitāla prasību saistību nepildīšanas un migrācijas risku (IRC)	1
I sadaļa. Priekšmets, darbības joma un definīcijas	4
1. Priekšmets	4
2. Piemērošanas joma un līmenis	4
3. Definīcijas	4
II sadaļa. Prasības par IRC modelēšanu iestādēs.....	4
A. Būtiskā piemērošanas joma	4
4. Pozīcijas, kam jāaprēķina IRC	4
5. Pozīcijas, kam nav jāaprēķina IRC	5
6. Kapitāla vērtspapīri un kapitāla vērtspapīru atvasinātie instrumenti	6
7. Pašas iestādes parāda pozīcijas.....	6
8. Pastāvīga daļēja izmantošana	7
B. Individuālā modelēšana	7
9. IRB pielīdzināms piesardzības standarts	7
10. Kvalitātes kritēriji	7
11. Reitingu avoti.....	7
12. PD un LGD avoti.....	7
C. Savstarpējā atkarība	8
13. Saistību nepildīšanas un migrācijas gadījumu korelācija	8
14. Pieņēmumi par savstarpējo saistību	8
15. Sistēmiski riska faktori	9
16. Portfeļa koncentrācija.....	9
17. Migrācijas matricas	9
18. Pieņēmums par nemainīgu riska līmeni kapitāla rādītājiem gada laikā	10
19. Riska ierobežošana	11
D. Peļņas un zaudējumu novērtējums	12
20. Reitinga izmaiņu ietekme uz tirgus cenām	12
21. Peļņas un zaudējumu aprēķināšana	13
E. Likviditātes termiņš	13
22. Likviditātes termiņu noteikšanas līmenis.....	13
23. Attiecīgā likviditātes termiņa noteikšanas pamatkritēriji.....	13
24. Likviditātes termiņu uzraudzība — galvenie rādītāji, kas liecina, ka jāveic pārskatīšana.....	14
F. Vispārīgi jautājumi	15
25. Validēšana	15
26. Izmantošanas pārbaude	16
27. Dokumentācija	16
28. Uz dažādiem parametriem balstītas IRC pieejas.....	16
29. Aprēķinu biežums	17
III nodaļa. Nobeiguma noteikumi un īstenošana	17
30. Piemērošanas datums	17

I sadaļa. Priekšmets, darbības joma un definīcijas

1. Priekšmets

Šo pamatnostādņu mērķis ir radīt vienotu kompetento iestāžu izpratni visā ES par *IRC* modelēšanu, lai veicinātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus atbilstoši ar Direktīvu 2010/76/ES grozītās Direktīvas 2006/49/EK V pielikumam.

2. Piemērošanas joma un līmenis

1. Kompetentajām iestādēm jāpieprasa, lai 2. punktā minētās iestādes ievēro noteikumus, kas paredzēti šajās pamatnostādnēs par *IRC*.

2. Šīs pamatnostādnes jāpiemēro iestādēm, kas izmanto uz iekšējiem modeļiem balstītu pieeju (*IMA*), lai aprēķinātu kapitāla prasību tirgus riskam tirdzniecības portfeli.

3. Šīs pamatnostādnes ir piemērojamas iestādēm (individuāli un/vai konsolidēti) tādā līmenī, kādā attiecīgā kompetentā iestāde ir devusi atļauju izmantot modeli, ja vien šajās pamatnostādnēs nav noteikts citādi.

3. Definīcijas

Šajās pamatnostādnēs izmanto šādas definīcijas:

- a. Iestādes" ir kredītiestādes un ieguldījumu sabiedrības, kā noteikts Direktīvās 2006/48/EK un 2006/49/EK;
- b. šo pamatnostādņu 8. punktā minētais termins „pastāvīga daļēja izmantošana” nozīmē, ka konkrētām pozīcijām, kuru specifiskā riska kapitāla prasības aprēķinam nepiemēro *VaR* un attiecīgi nepiemēro *IRC*, saskaņā ar Direktīvas 2006/49/EK V pielikuma 6. punktu, piemēro standartizēto pieeju specifiskā procentu likmes riska kapitāla prasības aprēķinam.

II sadaļa. Prasības par *IRC* modelēšanu iestādēs

A. Būtiskā piemērošanas joma

4. Pozīcijas, kam jāaprēķina *IRC*

1. *IRC* aprēķināšanā jāiekļauj visas garās un īsās pozīcijas, kurām tiek piemērota ar modeli iegūtā specifiskā procentu likmes riska kapitāla prasība, izņemot-5. punktā minētos posteņus.

2. Aprēķinā jo īpaši jāiekļauj šādas pozīcijas (ja tās ietilpst tirdzniecības portfeli):

- i. centrālo valdību emitētas (turpmāk „valsts”) obligācijas, arī gadījumos, kad, izmantojot standartizēto pieeju, iegūtā specifiskā procentu likmes riska kapitāla prasība būtu 0 %;
 - ii. strukturētas obligācijas, ar kredītrisku saistītas parādzīmes vai līdzīgi parāda instrumenti, ja tajos nav iekļauti vērtspapirizācijas darījumi vai n-to saistību nepildīšanas gadījuma kredīta atvasinājuma instrumenti;
 - iii. naudas tirgus aizdevumi.
3. Saskaņā ar 4.1. punktu, *IRC* aprēķināšanā jāiekļauj arī tādas pozīcijas, kas izveidotas, piemērojot kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu (*CIU*) akcijām „caurskatāmības pieeju”, un kas ir tiešas tirdzniecības portfeļa sastāvdaļas. Ja *CIU* akcijām nevar piemērot „caurskatāmības” pieeju, jāizmanto standartizētā pieeja.
4. Turpmāk norādītās pozīcijas neuzskata par vērtspapirizācijas pozīcijām, tāpēc, ja tās ir iekļautas tirdzniecības portfelī, tās jāiekļauj *IRC* aprēķināšanā:
 - a. segtās obligācijas (piemēram, „*Pfandbriefe*”), jo šādas obligācijas vienkārši izmanto kā nodrošinājumu un tās nav nodrošinātas ar aktīviem;
 - b. ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri, kuri neatbilst „pārvēršanas vērtspapīros pozīcijas” definīcijai Direktīvas 2006/49/EK 3. panta 1. punkta f) apakšpunktā, kas attiecas uz Direktīvas 2006/48/EK 4. panta 36. punktu. Piemēram, skaidras naudas plūsmas, ko no bāzes portfeļa proporcionāli piešķir vērtspapīru turētājiem un kas līdz ar to nav sadalītas laidienos (piemēram, ar hipotēkām nodrošinātu vērtspapīru tranzītmaksājums (*pass-through MBS*)).
5. Ja tirdzniecības portfelī turētās kavēto parādsaistību pozīcijas ir būtiskas, tās ir iekļaujamas *IRC* aprēķinā. Tādā gadījumā tās var izslēgt no *IRC* migrēšanas elementa, ja vien iestādes izmantotais modelis novērš tādu pozīciju, kuru saistības netiek pildītas, migrēšanas risku (piemēram, ja saistību nepildīšanu modelē kā kompensējošu stāvokli). Ja šīs pozīcijas neiekļauj to nebūtiskuma dēļ, iestādei jāspēj pierādīt, ka tās nav būtiskas. Jebkurš būtisks neizpildītu parādsaistību pozīcijas cenas izmaiņu risks, ko rada neskaidras prognozes par atgūšanu, vienmēr jākapitalizē.
6. „Saistību nepildīšanas” definīcijai 5. punktā minētajā gadījumā jāatbilst saistību nepildīšanas definīcijai modelēšanas nolūkā izmantotajos reitingos.

5. Pozīcijas, kam nav jāaprēķina IRC

IRC aprēķināšanā nav jāiekļauj šādas pozīcijas:

- a. vērtspapirizācijas darījumi;
- b. n-to saistību nepildīšanas gadījuma kredīta atvasinājuma instrumenti;

- c. korelācijas tirdzniecības portfeļa (*CTP*) pozīcijas, kam aprēķina specifiskā procentu likmes riska prasību un kas nav vērtspapirizācijas darījumi vai n-to saistību nepildīšanas gadījuma kredīta atvasinājuma instrumenti.

6. Kapitāla vērtspapīri un kapitāla vērtspapīru atvasinātie instrumenti

1. Kompetentās iestādes var atļaut *IRC* iekļaut uzskaitītos kapitāla vērtspapīrus un atvasinātos instrumentus, pamatojoties uz uzskaitītajiem kapitāla vērtspapīriem, ja ir ievēroti šādi nosacījumi:

- i. saistītos kapitāla vērtspapīrus un kredītinstrumentu pozīcijas kopīgi pārvalda noteikta tirdzniecības struktūrvienība (piemēram, konvertējamu obligāciju un kapitāla vērtspapīru arbitražā);
- ii. attiecīgā tirdzniecības struktūrvienība īsteno kopējā kredītriska un kapitāla vērtspapīru riska novērtēšanas un pārvaldības procedūras; un
- iii. lai novērstu visizdevīgāko elementu atlasī, iekļauj visus attiecīgās tirdzniecības struktūrvienības kapitāla vērtspapīrus.

2. Ja, pamatojoties uz uzskaitītajiem kapitāla vērtspapīriem, *IRC* novērtējuma aprēķināšanā iekļauj uzskaitīto kapitāla vērtspapīru vai atvasināto instrumentu, ar jebkuru no šiem instrumentiem saistīto parādsaistību nepildīšanas gadījumā uzskata, ka ir notikusi attiecīgo instrumentu saistību nepildīšana.

3. Regulētā tirgū tirgoto kapitāla vērtspapīru vai atvasināto instrumentu, kuru bāzes aktīvs ir regulētā tirgū tirgotie kapitāla vērtspapīri, pozīcijām aprēķina specifiskā riska kapitāla prasību, kas iekšējā modeļa izmantošanas gadījumā ietver arī notikumu risku, arī tad, ja tās ir iekļautas *IRC* aprēķinā.

7. Pašas iestādes parāda pozīcijas

1. *IRC* modelis jāpiemēro arī pašas iestādes garajām parāda pozīcijām, ko var radīt pašas iestādes obligāciju tirdzniecība vai to tirgus uzturēšana, taču, aprēķinot kapitāla prasību, jāņem vērā tikai migrācijas risks.

2. *IRC* modelis jāpiemēro pašas iestādes īsajām parāda pozīcijām, ko var radīt pašu parāda posteņu iekļaušana tirdzniecības portfelī (piemēram, strukturētas obligācijas vai naudas tirgus darījumi) vai arī aizsardzības iegāde uz paša uzņēmuma vārda (piemēram, izmantojot indeksu), taču, aprēķinot kapitāla prasību, jāņem vērā tikai migrācijas risks. Īstenojot *IRC* pieeju, nav jāmodelē pašu parāda īso pozīciju saistību nepildīšanas risks.

8. Pastāvīga daļēja izmantošana

1. *KPD* nosacījumu par pastāvīgu daļējo izmantošanu piemērošana rūpīgi jādokumentē un jāanalizē, lai pierādītu, ka tos nepiemēro, lai iegūtu mazāk piesardzīgu prasību nekā tad, ja specifiskā riska *Var* un *IRC* modelī iekļautu visas pozīcijas.

2. *IRC* *IRC* pastāvīga daļēja izmantošana neattiecas uz valsts obligācijām un ar valsts obligācijām saistītiem atvasinātajiem produktiem, jo — modelēšanas ziņā — šo pozīciju iekļaušana specifiskā riska modelī un līdz ar to arī *IRC* modelī netiek uzskatīta par mērķtiecīgu.

B. Individuālā modelēšana

9. *IRB* pielīdzināms piesardzības standarts

Ja šajās pamatnostādņēs nav noteikts citādi, *IRB* pielīdzināmais piesardzības standarts, kas jāpiemēro *IRC*, ir kapitāls gada laikā ar 99,9 % ticamības intervālu.

10. Kvalitātes kritēriji

Visi piemērotie *IRC* pieejas elementi rūpīgi jādokumentē. Tas nozīmē, ka jādokumentē visas analīzes, ko veic, lai pamatotu pieņēmumus, novērtēšanas metodes, tuvinātās vērtības vai vienkāršojumus. Ja kompetentā iestāde to pieprasa, jebkurš šāds lēmums jāpamato.

11. Reitingu avoti

1. Īstenojot *IRC* pieejas, iestādes var izmantot vai nu iekšējus, vai arī ārējus reitingus. *IRC* iekšējo reitingu noteikšanai ir jābūt saskaņā ar *IRB* pieejā izmantoto.

2. Iestādēs jābūt procedūrām, ar kurām nenovērtētām pozīcijām piešķirt iespējamo reitingu. Ja ir pieejama kredītu likmju starpība, skaidri jādokumentē, kā to izmanto iespējamā reitinga piešķiršanā. Tāpat jādokumentē arī saistību nepildīšanas reitinga (t. i., „alternatīvais” reitings pozīcijām, kam nevar piešķirt iespējamo reitingu, izmantojot uzskatāmus datus) izmantošana. Ikvienā izmantotajā reitingu piešķiršanas sistēmā attiecīgās pozīciju grupas pēc iespējas jādiferencē.

3. Iestādē jābūt dokumentētai reitingu avotu hierarhijai, ko ņem vērā, nosakot atsevišķas pozīcijas reitingu. Ja iestāde izmanto dažādus reitingu avotus (piemēram, iekšējus un ārējus reitingus vai dažādu ārēja reitinga aģentūru novērtējumus), tai pastāvīgi jāsamēro reitingi vienotā reitingu pamatskalā („*Masterscale*”).

12. *PD* un *LGD* avoti

1. Ja, īstenojot Direktīvas 2006/48/EK 84. pantā izklāstīto uz iekšējiem reitingiem balstīto pieeju (*IRBA*), iestāde ir apstiprinājusi *PD* aplēses vai *PD* un *LGD* aplēses, šos datus var izmantot arī *PD* un *LGD* aplēšu sagatavošanai *IRC* nolūkā.

2. Savukārt, ja pēdējos minētajos gadījumos iestādei nav pieejamas apstiprinātas *IRB PD* un/vai *LGD* aplēses vai arī emitenta vai tirdzniecības portfeli iekļautā vērtspapīra *IRB PD* un/vai *LGD* aplēses nepastāv, tās jāaprēķina, izmantojot *IRB* metodikai atbilstošu metodi, un pēc tam kompetentajai iestādei atsevišķi jāapstiprina tās izmantošana *IRC* nolūkā.

3. Modelējot migrācijas reitingu vai saistību nepildīšanu, kā novēroto (vēsturisko) *PD* aplēses nav pieņemama neitrāla riska *PD* izmantošana. Ja izmanto no tirgus cenām atvasinātos *PD*, iestādei jāievieš attiecīgas korekcijas, lai no neitrāla riska varbūtībām iegūtu reālā riska varbūtību, kā arī ar tās metodi iegūtos iznākumus jāsalīdzina ar vēsturiskajiem datiem.

4. Iestādes var arī izmantot no ārējiem avotiem (piemēram, no reitinga aģentūrām) saņemtos *PD* (*SNV*) vai *LGD* (*SNZ*), jo tos parasti uzskata par atbilstīgiem.

5. Lai nepieļautu visizdevīgāko parametru atlasīšanu, iestādēm jāizveido izvēlēto *PD* un *LGD* avotu hierarhija.

C. Savstarpējā atkarība

13. Saistību nepildīšanas un migrācijas gadījumu korelācija

Iestāžu *IRC* modeļos atbilstīgi to uzdevumam, t. i., dažādu emitentu kredītriska korelācijas ietveršanai aprēķinos, jāiekļauj saistību nepildīšanas vai migrācijas gadījumu korelācijas ietekme. Pieņēmumiem, uz kuriem balstītas korelācijas ietekmes aplēses, jāatbilst modelēšanā izmantotajiem pieņēmumiem. Izmantotā metodika jādokumentē un pienācīgi jāpamato. Izmantotajai pieejai jābūt pietiekami atbilstīgai un piesardzīgai, lai ietvertu tādu kredītriska gadījumu riska faktoru kā saistību nepildīšana un migrācija savstarpējo saistību. Tas nozīmē arī, piemēram, iestāžu pienākumu bieži atjaunināt aplēses, ja iestādes novērtē korelācijas parametrus, izmantojot tirgojamo vērtspapīru cenas.

14. Pieņēmumi par savstarpējo saistību

Lai raksturotu pieņēmumus par riska faktoru savstarpējo atkarību, iestāde var atlasīt tādu darījumu kopu, kuri spēj izskaidrot saistību nepildīšanas vai migrācijas gadījumus vēsturiski novērotajos gadījumos ar zemu iestāšanās varbūtību, bet būtisku ietekmi. Konkrētā savstarpējās saistības elementa izvēle jāpamato un jādokumentē.

15. Sistēmiski riska faktori

1. Lai gan emitentu savstarpējo atkarību bieži modelē līdzīgi kā *IRB* regulējumā, izmantojot idiosinkrātisko (t. i., individuālu) un viena vai vairāku sistēmisku riska faktoru kombināciju, šajās pamatnostādnēs nav noteikts, ka būtu jāizmanto konkrēta modelēšanas pieeja, ja vien iestāde ievēro visus attiecīgos kvalitātes un apstiprināšanas kritērijus, tādējādi nodrošinot pietiekamu izmantotās pieejas piesardzīgumu.

2. Ja izmantotajā modelī izmanto dažādus likviditātes horizontus, sistēmiskā riska faktoru attīstībai šajos atšķirīgajos termiņos jābūt konsekventai un savstarpēji atbilstīgai.

3. Sistēmiskā riska faktora(u) un individuāla emitenta „maksāspējas procesa” korelācija var būt grūti vērtējama, jo tā nav tieši novērojama. Visas aplēšu metodes, kas tieši vai netieši pamatotas ar novērotajiem tirgus datiem (kā uzskaitītā regulētā tirgū tirgoto kapitāla vērtspapīru gadījumā), pienācīgi jāpamato un jādokumentē.

4. Ja iestāde nolemj izmantot parametru formulu, kurā pieņemti vairāki sistēmiskā riska faktori, tādējādi precīzāk atspoguļojot nozares vai reģionālo koncentrāciju nekā pieņemot vienu sistēmiskā riska faktoru, izvēlētajā parametru formulas izvēle jāanalizē un jāvalidē, piemēram, salīdzinot pašreizējā modeļa rezultātus ar iznākumu, kas iegūts ar tā paša modeļa modifikāciju, kurā izmantota *IRB* formula un kurā pastāv visu sistēmiskā riska faktoru ideāla korelācija.

16. Portfeļa koncentrācija

1. Iestāžu izmantotajos *IRC* modeļos jāatspoguļo emitentu koncentrācija, ko var izraisīt, piemēram, nepietiekama reģionālā vai nozaru diversifikācija vai arī lieli darījumi ar atsevišķiem vai savstarpēji saistītiem emitentiem. Iestādēm jāpamato *IRC* modelī aprēķinātais vispārējais emitentu koncentrācijas risku tvērums. Tāpēc iestādēm jo īpaši, taču ne tikai, jāvalidē un jādokumentē tas, ka ar *IRC* modeli iegūtais iznākums palielinās atbilstīgi to portfeļa koncentrācijas līmenim.

2. Iestādei jo īpaši ir jāpierāda, ka tās izmantotā pieeja pienācīgi ietver portfeļa koncentrāciju.

17. Migrācijas matricas

1. Migrācijas matricas, ko izmanto reitinga migrācijas procesa modelēšanā, jāpamato ar vēsturiskiem migrācijas datiem, izmantojot vai nu ārējus (t. i., reitinga aģentūras), vai arī iekšējus informācijas avotus. Ja iekšējo vēsturisko datu apjoms ir nepietiekams, jāizmanto ar ārēju informāciju pamatotas matricas. Iestādēm jānodrošina tāds vēsturisko datu apjoms, kas ļauj iegūt uzticamas, precīzas un

statistiski atbilstīgas aplēses. Iestādēm jāvalidē migrācijas matricu uzticamība, jo īpaši saistībā ar augstākām reitingu kategorijām, kurās daži nopietni samazinājumi vai saistību nepildīšanas gadījumi var ievērojami ietekmēt migrācijas biežumu. Saskaņā ar KPD noteikto prasību par „*IRB* pielīdzināmu piesardzības standartu” minimālais vēsturiskā apsekojuma periods ir 5 gadi.

2. Noteiktām emitentu grupām un noteiktām ģeogrāfiskām teritorijām var piemērot atsevišķas migrācijas matricas. Atkarībā no i) iestādes portfeļa sastāva, ii) precīzu migrācijas matricu pieejamības un iii) iespējamām produktu, emitentu un/vai ģeogrāfisko teritoriju migrācijas iezīmju atšķirībām jāpieņem pamatots lēmums par izmantoto migrācijas matricu kopumu. Pieņemot šo lēmumu, jāņem vērā i) informācijas avota (iekšēja vai ārēja) izvēle, kā arī iestāžu portfeļa un migrācijas matricas bāzes aktīvu iespējamās pārklāšanās un/vai neatbilstības analīze; ii) visu svēruma shēmu (arī vienādu svērumu) pamatojums un iii) apsekojuma perioda ilgums. Iestādēm jāizstrādā viena (vai vairākas, ja ir pieejami attiecīgie dati) suverēno debitoru migrācijas matrica.

3. Ja saistību nepildīšana tiek modelēta kā kompensējošs stāvoklis, migrācijas matricas jāpielāgo, lai nepieļautu kompensējošā stāvokļa un iekšējo *PD* aplēšu pretrunas. Var pielāgot arī tādas migrācijas matricas, kurās sleja „*NR*” („*Nav reitinga*”) vai kāda cita sleja ir norādīta kā absorbējoša attiecībā uz atsauktiem reitingiem vai nevērtētiem darījumiem. Visi šāda veida pielāgojumi ir jādokumentē, un dokumentācijā jāiekļauj attiecīgā pielāgojuma radītā ietekme.

4. Migrācijas matricas parasti attiecas uz viena gada periodu. Ja ir jāizmanto īsāka termiņa matricas, piemēram, tādu likviditātes termiņu gadījumā, kas ir īsāki par vienu gadu, attiecīgās migrācijas matricas ne vienmēr var aprēķināt tieši un ir jāizmanto tuvinājumi. Šajā procedūrā izmantotie tuvinājumi un specifisko pieņēmumu pamatojumi (piemēram, ģenerēto matricu izmantošanas gadījumā) ir jādokumentē. Izmantotie pieņēmumi arī jānovērtē, lai pārliecinātos par to derīgumu attiecīgajā laika periodā. Lai novērtētu ģenerētās matricas izstrādes procesā radītās atšķirības, pārbaudes procedūras ietvaros var aprēķināt arī matricu rādītājam, kas ir identisks sākotnējās matricas rādītājam.

18. Pieņēmums par nemainīgu riska līmeni kapitāla rādītājiem gada laikā

1. Ja tiek modelēts, ka kapitāla rādītāju riska līmenis gada laikā ir nemainīgs, lai nodrošinātu tādu pašu sākotnējo riska līmeni kā likviditātes termiņa sākumā, katra likviditātes termiņa beigās iestādēm jāatjauno pozīciju līdzsvars vai jāpārinvestē tās, izveidojot jaunas pozīcijas.

2. Ja tiek pieņemta nemainīga pozīcija viena gada laikā, kas nozīmē, ka netiek izmantoti likviditātes termiņi, iestādēm visām *IRC* pozīcijām pastāvīgi jāpiemēro tūlītējs šoks attiecībā pret kapitāla rādītājiem viena gada laikā (to dēvē par „*nemainīgas pozīcijas pieņēmumu viena gada laikā*”).

3. Ja likviditātes termiņā ir notikusi migrācija vai saistību nepildīšana, nemainīgu riska līmeni no modelēšanas viedokļa var atspoguļot kā pozīciju aizstāšanu ar tādām pozīcijām, kuru riska iezīmes ir tādas pašas kā sākotnējo pozīciju riska iezīmes likviditātes termiņa sākumā.

4. Nemainīgu riska līmeni attiecībā pret kapitālu viena gada laikā var modelēt, piemēram, izmantojot turpmāk izklāstīto pieeju. Aprēķinot zaudējumus likviditātes termiņā, iestāde var pieņemt, ka reitingiem (vai starpībām) ir piemēroti tūlītēji šoki. Tādējādi iestādei šādā gadījumā nav jāintegrē laika efekts — katra likviditātes termiņa beigās pozīcijas saglabā to sākotnējo atlikušo termiņu, citiem vārdiem sakot, pozīcijas nenoveco. Turklāt, pārvērtējot portfeli līdzsvara atjaunošanas procedūrā, nav jāņem vērā iespējamās tirgus apstākļu izmaiņas (jo īpaši kredītu ienākumu/izdevumu starpības atkarībā no reitinga var saglabāt nemainīgas). Tādējādi, kad, izmantojot *IRC* pieeju, novērtē zaudējumus, neņem vērā katra migrācijas vai saistību nepildīšanas gadījuma laiku, un tiek aprēķināta pašreizējā peļņa un zaudējumi.

5. *IRC* modelēšanas pieejā nav iekļaujama pozīciju novecošanas modelēšana, jo tā ir saistīta ar nopietnām paredzamām grūtībām un konstatētiem sarežģījumiem un var izraisīt nopietnu regulatīvo arbitrāžu. Tāpēc patlaban priekšroka tiek dota piesardzīgai pieejai.

19. Riska ierobežošana

1. Aprēķinot *IRC*, iestādes drīkst kompensēt garās un īsās pozīcijas tikai tad, ja tās attiecas uz pilnīgi identiskiem finanšu instrumentiem.

2. Diversifikācijas efektu, ko rada garās un īsās pozīcijas, var pieņemt, tikai skaidri modelējot atšķirīgu instrumentu bruto garās un īsās pozīcijas. Iestādēm jebkurā gadījumā jāpierāda, ka diversifikācijas vai nodrošināšanas efekts nav pārvērtēts. Modeļos jo īpaši jāatspoguļo termiņu neatbilstības.

3. Lai pareizi atspoguļotu bāzes risku, ja tas ir būtisks, jādiferencē saistīto pozīciju novērtēšana *IRC* nolūkā (piemēram, viena debitora obligācijas un *CDS*). Tāpēc *IRC* novērtējumam, ko iegūtu, izmantojot neto garās un neto īsās pozīcijas, kas atspoguļo līdzīgus, taču ne identiskus bāzes aktīvus, nevajadzētu būt nullei. Ja bāzes risks nav ņemts vērā, iestādēm jāpierāda, ka šis risks ir nebūtisks.

4. Iestādēm jāatspoguļo garo un īso pozīciju termiņu neatbilstības ietekme uz likviditātes termiņu (piemēram, ja *CDS* termiņš ir īsāks par bāzes obligācijas termiņu un ja saistību nepildīšana iestājas pēc *CDS* termiņa), ja to radītie riski ir būtiski. Tāpēc iestādei jāspēj aprēķināt peļņa un zaudējumi, ņemot vērā garo un īso pozīciju termiņu iespējamo neatbilstību radīto ietekmi. Iestādei jāspēj pierādīt vismaz to, ka iepriekš minētais risks ir nebūtisks, pretējā gadījumā šis risks attiecīgi jāmodelē.

D. Peļņas un zaudējumu novērtējums

20. Reitinga izmaiņu ietekme uz tirgus cenām

1. Iestādes var konvertēt simulētās reitinga izmaiņas cenu izmaiņās, izmantojot jebkuru pieeju, tai skaitā izmantojot reitinga kategorijas vidējo starpību (*average spreads*) absolūtās vai relatīvās atšķirības. Izvēlēta metodika konsekventi jāpiemēro un jādokumentē. Attiecīgie starpības dati vienmēr pēc iespējas jādiferencē atbilstīgi dažādajām pozīciju kategorijām. Lai saņemtu kompetento iestāžu apstiprinājumu, īstenojot izmantoto pieeju, pietiekami jādiferencē pozīcijas ar atšķirīgām cenu iezīmēm. Piemēram, kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgums (*CDS*) un bāzes obligācija jāvērtē atsevišķi.

2. Saistībā ar šo pamatnostādņu 18. punktu iestāde var pastāvīgi pieņemt tūlītējas reitinga izmaiņas, norādot, ka tā brīža tirgus apstākļi nosaka cenas pēc migrācijas, ņemot vērā sagaidāmo migrācijas gadījuma ietekmi uz vērtējumu (sk. 20.5. punktu) un neņemot vērā laika ietekmi uz tā instrumenta cenu, kura reitings ir mainīts.

3. Ja pēc simulācijas, piemēram, aktīva novērtēšanas procesa, reitings nav mainījies, vērtības izmaiņas nav jāpieņem.

4. Reitinga migrācijas gadījumā jāpārrēķina tirgus cenu izmaiņas. Ja iestāde nevar pierādīt, ka tās izmantotā cenu noteikšanas metode pietiekami atspoguļo arī lielas cenas izmaiņas, kas sagaidāmas pēc reitinga izmaiņām, jāveic pilnīga pārvērtēšana. To var darīt, sagatavojot pirmsaprēķinu, t. i., *IRC* aprēķinā kā ievaddatus izmantojot katra reitinga stāvokļa cenu vektoru. Reitinga migrācijas ietekme uz tirgus cenām jānovērtē, izmantojot vai nu pašreizējos uzskatāmos tirgus datus (piemēram, par starpību), vai arī vidējos vēsturiskos tirgus datus, kas iegūti ne ilgāk kā viena gada laikā vai jebkādā citā pieņemamā periodā, kas jāapstiprina kompetentajām iestādēm. Tā kā vēsturiskie *PD* nepietiekami atspoguļo pašreizējās tirgus cenas, pārvērtēšanā, ko veic pēc reitinga izmaiņām, tos nevar izmantot diskontēšanai.

5. Pozīcijas, kas iegūst saistību nepildīšanas statusu, jāvērtē, ņemot vērā atgūšanas likmi vai arī to zaudējumu likmi, kas var rasties saistību nepildīšanas gadījumā. Atgūšanas likme jāpiemēro pozīcijas nosacītajai vērtībai, ja vien aplēses nav sagatavotas, ņemot vērā pozīciju tirgus vērtības. Ir jāspēj pārliecinoši pierādīt kompetentajām iestādēm, ka aplēses ir atbilstoši diferencētas atšķirīgām debitoru un instrumentu kategorijām. Aprēķiniem, kas attiecas uz dažādiem instrumentiem, jābūt saskanīgiem. Citas pieejas izmantošana pienācīgi jāpamato un jādokumentē, jo īpaši tad, ja izmanto vispārējos tirgus *LGD*, un iestādē jābūt dokumentēšanas procedūrai, lai aprakstītu, kuri kritēriji jāpiemēro atsevišķu pozīciju *LGD* pielāgošanai.

6. Izmantotajā modelī jāņem vērā atšķirības, kuru cēlonis ir dažādas kredītnotikuma definīcijas, kapitāla struktūras pakāpes vai darījumi ar dažādām grupas struktūrām. To var īstenot, piemēram, izmantojot stohastiskas atgūšanas likmes. Ja tirdzniecības

portfelī ir iekļautas obligācijas, kuru saistības netiek pildītas, tās iekļauj arī *IRC* portfelī (sk. 4.5. punktu). Tāpēc izmantotajā modelī jāņem vērā risks, ka *LGD* vērtējumi vai faktiskās vērtības pēc saistību nepildīšanas gadījuma var atšķirties no vērtībām, kas aprēķinātas pirms saistību nepildīšanas. Sākotnējā *LGD* vai atgūšanas likme, ko piemēro atsevišķām pozīcijām, kuru saistības netiek pildītas, *IRC* aprēķinos jāatjaunina tikpat bieži kā peļņas un zaudējumu aprēķinos, savukārt *LGD* jāatbilst peļņas un zaudējumu aprēķināšanā izmantotajiem skaitļiem.

21. Peļņas un zaudējumu aprēķināšana

Visu reitinga kategoriju vērtēšanas parametri jāaprēķina, izmantojot saskaņotu metodi. Tā kā *IRC* ir tirgus risku kapitāla prasība, vērtējot pozīcijas *IRC* kontekstā, jāņem vērā pašreizējie uzskatāmie tirgus dati. Tirgus datiem, ko izmanto, lai vērtētu pozīcijas, kurām piemēro reitinga migrācijas izraisīto šoku, jābūt jaunākajiem *IRC* aprēķināšanas brīdī pieejamajiem tirgus datiem.

E. Likviditātes termiņš

22. Likviditātes termiņu noteikšanas līmenis

1. Iestādēm jānosaka likviditātes termiņš, ņemot vērā produktu, nevis emitentu. Atsevišķu pozīciju likviditātes termiņi var atšķirties atkarībā no produkta veida (tostarp tā sarežģītības) un emitenta.

2. Tomēr, ņemot vērā praktiskos apsvērumus, kas saistīti ar pilnīgi detalizētu produkta likviditātes termiņa novērtēšanu un tirdzniecības portfeju plašo produktu klāstu, likviditātes termiņus sākotnēji var noteikt vispārējā, piemēram, emitenta līmenī.

3. Taču iestādēm jāuzrauga un jādokumentē ar katru emitentu saistīto produktu klāsts, kā arī jānodrošina, lai noteiktais vispārējais likviditātes termiņš būtu piemērots arī tādiem produktiem, kuriem ir vizuālā likviditāte.

23. Attiecīgā likviditātes termiņa noteikšanas pamatkritēriji

1. Iestādēm jādokumentē kritēriji, ko izmanto, lai noteiktu pozīcijas vai pozīciju kopuma likviditātes termiņu. Jādokumentē un visām pozīcijām konsekventi jāpiemēro arī metodika, ar kuru pēc šiem kritērijiem nosaka konkrētu likviditātes termiņu.

2. Pozīcijas likviditāti var noteikt daudzi kritēriji, kas balstīti uz iepriekšējo pieredzi, tirgus struktūru, un produkta kvalitāti vai sarežģītību. Iestādēm jāizvēlas tāds kritēriju kopums, kas to vērtējumā būtiski nosaka portfeju likviditātes termiņu. Daži no šiem kritērijiem ir:

- i. tirgus aktivitāte, ko atspoguļo ar instrumentu vai nosaukumu saistīto tirdzniecības darījumu skaits un apjoms vai arī vēsturiskās pieprasījuma/piedāvājuma starpības apmērs;
- ii. tirgus struktūra, piemēram, tirgus līderu un kvotu skaits un sadalījums;
- iii. pozīcijas apmērs (salīdzinot ar vidējo tirdzniecības apjomu/kopējo tirgus apjomu);
- iv. ieguldījumu kvalitāte (piemēram, kredītreitings);
- v. emitenta ģeogrāfiskā atrašanās vieta;
- vi. termiņš.

3. Tā kā ir paredzams, ka koncentrētu pozīciju likviditātes termiņš būs ilgāks, vismaz vienam kritērijam, ko ņem vērā, nosakot likviditātes termiņu, jābūt tieši saistītam ar pozīciju koncentrētību (piemēram, pozīcijas apjoma attiecību pret tirgus apjomu vai vidējiem tirdzniecības apjomiem), atspoguļojot ilgāku periodu, kas vajadzīgs šādu pozīciju likvidēšanai.

4. Pozīcijas sistemātiski jāizvērtē, ņemot vērā izvēlētos kritērijus, un atbilstīgi iegūtajiem rezultātiem jāattiecinā uz attiecīgajiem likviditātes termiņiem (vismaz ik pa 3 mēnešiem). Ja par pozīciju vai pozīciju kopumu pieejamie dati ir ierobežoti, to likviditātes termiņš iestādēm jānosaka piesardzīgi.

5. Pieeja, ko izmanto, lai sasaistītu kritēriju ar garāku vai īsāku likviditātes termiņu, jādokumentē un jāpamato ar vēsturiskiem datiem, tostarp ar pierādījumiem par saspringtos periodos noteiktiem līdzīgu pozīciju likviditātes termiņiem, lai nepieļautu, ka analizē kļūdaini izmanto tādus pieņēmumus, kas teorētiski šķiet loģiski, taču praksē nav patiesi; piemēram, zemāks kredītreitings ne vienmēr nozīmē garāku likviditātes termiņu, ja atsevišķām pozīcijām ar zemu kredītreitingu ir aktīvs tirgus. Piemēram, ja izmanto vēsturisko pieprasījuma/piedāvājuma starpību, iestādes var noteikt robežvērtības, ar kurām paredz pozīcijai piemērojamo likviditātes termiņu. Izvēlētais robežvērtības ir jāpamato.

24. Likviditātes termiņu uzraudzība – galvenie rādītāji, kas liecina, ka jāveic pārskatīšana

1. Lai nodrošinātu likviditātes termiņu pastāvīgu atbilstību, tie regulāri jāpārskata, jo īpaši saistībā ar faktiskām vai iespējamām likviditātes apstākļu izmaiņām tirgū, atspoguļojot to, ka tirgus likviditāte var strauji mainīties, dēļ tā, ka tirgus dalībnieki sāk vai beidz darbību ar noteiktu aktīvu kategoriju.

2. Par minimālajiem rādītājiem, kas liecina par vajadzību pārskatīt attiecīgo likviditātes termiņu, iestādēm jāuzskata ievērojamas likviditātes termiņu noteicējfaktoru izmaiņas. Ikviens pozīcijas pārdošanas gadījums, kas liecina par to, ka attiecīgais likviditātes termiņš nav pietiekami piesardzīgs, nekavējoties jāņem

vērā, nosakot līdzīgu produktu likviditātes termiņu, un attiecīgi jāatjaunina pozīciju likviditātes faktoru noteikšanas procedūras.

3. Laika gaitā, ņemot vērā attiecīgo tirgus pieredzi, iestādēm jāpārtrauc un jāpapildina likviditātes termiņu noteicējfaktoru kopums.

F. Vispārīgi jautājumi

25. Validēšana

1. Iestādēm ir jāizstrādā, jāpārbauda un jāuztur *IRC* modeļi atbilstīgi validēšanas principiem. Validēšanas procedūrā ir jāiekļauj konceptuālās stabilitātes novērtēšana, procesa apstiprināšanas un salīdzinošās vērtēšanas pastāvīga uzraudzība, kā arī rezultātu analīze.

2. Īstenojot *IRC* modeļu validēšanas procedūru, ir jāievēro vismaz šādi principi:

- i. likviditātes termiņiem jāatspoguļo faktiskā prakse un pieredze gan paredzamās, gan arī specifiskās stresa situācijās;
- ii. īstenojot *IRC* modeļi, lai novērtētu saistību nepildīšanas un migrācijas risku likviditātes termiņā, jāņem vērā objektīvie dati par attiecīgo termiņu, kā arī jāsalīdzina portfeļa, kam veikta līdzsvara atjaunošana, riska aplēses ar tāda portfeļa riska aplēsēm, kura pozīcijas ir nemainīgas;
- iii. *IRC* modelī izmantotie korelācijas pieņēmumi, tostarp stohastisko saistību un korelāciju/savstarpējo saistību struktūra, kā arī paredzamo riska faktoru daudzums un svērumi, ir jāpamato ar objektīvo datu konceptuālu un uzticamu analīzi. Jo īpaši jāanalizē dažādu savstarpējo saistību pieņēmumu ietekme, piemēram, pārbaudot dažādu sadalījuma pieņēmumu ietekmi. Ar modeļi paredzētā saistību nepildīšanas un migrācijas ietekme jāvalidē, ņemot vērā tirgojamo parādu portfeļu faktisko saistību nepildīšanu un migrāciju;
- iv. *IRC* modeļa pārbaudei jābalstās uz dažādiem stresa testiem un jutīguma un scenāriju analīzes, lai novērtētu tā kvalitatīvo un kvantitatīvo lietderību, jo īpaši attiecībā uz riska koncentrāciju modelī. Šādos testos jāiekļauj gan jau notikušie, gan iespējamie gadījumi;
- v. validēšanas procedūrā jāiekļauj arī *PD* un *LGD* riska parametru kalibrēšanas novērtējums;
- vi. lai varētu novērtēt iestādes *IRC* modeļu vispārējo precizitāti, jācenšas izstrādāt atbilstīgus iekšējās modelēšanas salīdzinošos kritērijus;
- vii. validēšanas procedūrā jānovērtē, cik pārredzama un atbilstīga ir izmantotās *IRC* modelēšanas pieejas dokumentācija.

26. Izmantošanas pārbaude

1. Iestādei jādokumentē, kā notiek iekšējā ziņošana par *IRC* procesu, no tā izrietošie riska novērtējumi un šo novērtējumu nozīme iestādes (riska) pārvaldībā.
2. Iestādē jābūt procedūrām, ar kurām atkarībā no *IRC* vērtējuma vajadzības gadījumā varētu veikt piemērotas koriģējošas darbības, un šīm procedūrām jābūt pietiekami labi iekļautām riska pārvaldībā.
3. Izmantošanas pārbaudi var labi novērtēt, salīdzinot iestādes attiecīgo departamentu iekšējā tirgus riska modeļa rezultātu iekšējās ziņošanas, novērtēšanas, revīzijas un izmantošanas metodes.

27. Dokumentācija

1. Lai kompetentajām iestādēm būtu pieejama pārredzama informācija par iestādes izmantotajiem korelācijas un citiem modelēšanas pieņēmumiem, iestādei jādokumentē īstenotā papildu saistību nepildīšanas un migrācijas risku ietveršanas pieeja.
2. Tāpēc modeļa ģenerēto riska pasākumu aprēķini un ar tiem saistītās datu plūsmas jādokumentē tik detalizēti, lai šos riska pasākumus varētu atkārtot trešā persona. Arī *IRC* modeļa sākotnējo un pastāvīgo pārbaudes procesu iestāde dokumentē tik detalizēti, lai šo analīzi varētu izsekot trešā persona. Šajā dokumentācijā iekļauj arī modeļa pastāvīgas atbilstības uzturēšanas procesu, kas izmantoti modeļa ievaddatu parametru sākotnējā noteikšanā un atjaunināšanas veikšanā, aprakstu.

28. Uz dažādiem parametriem balstītas *IRC* pieejas

1. Iestāde var izmantot papildu saistību nepildīšanas un migrācijas riska ietveršanas pieeju, kas neatbilst visiem Direktīvas 2010/76/ES II pielikuma 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem (turpmāk šajā sadaļā „daļēji atbilstīga *IRC* pieeja”), ja:
 - i. šī daļēji atbilstīgā *IRC* pieeja atbilst iestādes iekšējām risku noteikšanas, novērtēšanas un pārvaldības metodikām;
 - ii. iestāde var pierādīt, ka ar tās izvēlēto pieeju iegūtā kapitāla prasība ir vismaz tikpat liela, kā kapitāla prasība, ko aprēķinātu, pilnībā ievērojot visas prasības par *IRC*.
2. Iestādei jāsniedz visa nepieciešamā informācija par iestādes izmantotās *IRC* pieejas elementiem, ko vai nu iestāde, vai arī tās uzraudzītājiestāde uzskata par daļēji atbilstīgiem.
3. Ņemot vērā sniegto informāciju, kompetentajai valsts uzraudzītājiestādei jālemj, vai iestādes izmantotā — vai arī plānotā — *IRC* pieeja uzskatāma par neatbilstīgu *IRC* pieeju vai arī saskaņā ar turpmāk minēto 28. punkta 4. apakšpunktu to varētu

uzskatīt par daļēji atbilstīgu. Īpaši gadījumos, kad *IRC* pieeju atzīst par neatbilstošu prasībām, specifisko risku kapitāla prasības noteikšanai, pozīcijām, kurām būtu piemērota par neatbilstošu atzītā *IRC* pieeja, jāpiemēro standartizētā pieeja.

4. Lai iestādes izmantoto *IRC* pieeju atzītu par daļēji atbilstīgu, iestādei pārliecinoši jāpierāda uzraudzītājiestādei, ka ar attiecīgo *IRC* pieeju iegūtā kapitāla prasība ir vismaz tikpat liela kā kapitāla prasība, ko aprēķinātu, piemērojot pilnībā atbilstīgu *IRC* pieeju.

5. Lēmumu par to, vai iestādes izmantotā pieeja ir atzīstama par daļēji atbilstīgu, pieņem kompetentās iestādes.

29. Aprēķinu biežums

1. Iestāde aprēķina *IRC* vismaz reizi nedēļā. Taču iestādes var aprēķināt novērtējumu biežāk. Ja iestāde nolemj aprēķināt *IRC*, piemēram, reizi nedēļā, tad kapitāla prasību ikdienas aprēķināšanā, ko veic, izmantojot iekšējos modeļus, jāievēro šādi nosacījumi:

- i. ja izmanto *IRC* modeli, piecas darba dienas pēc kārtas jāizmanto viens un tas pats *IRC* skaitlis;
- ii. lai aprēķinātu iepriekšējo 12 nedēļu vidējos *IRC* skaitļus, jāizmanto iepriekšējie 12 *IRC* iknedēļas skaitļi.

2. Iestādei jāspēj pierādīt, ka izvēlētajā *IRC* aprēķināšanas dienā tās portfelis atbilst nedēļas laikā turētajam portfelim un ka, izmantojot šo portfeli iknedēļas aprēķiniem, netiks sistemātiski aprēķināti pārāk zemi *IRC* skaitļi.

III nodaļa. Nobeiguma noteikumi un īstenošana

30. Piemērošanas datums

Kompetentajām iestādēm jāīsteno šīs pamatnostādnes, tās iekļaujot uzraudzības procedūrās sešu mēnešu laikā pēc pamatnostādņu galīgās versijas publicēšanas. Pēc tam kompetentajām iestādēm jānodrošina, lai iestādes tās efektīvi ievērotu.